

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

The Development of Selective Course on Knowledge Integration of Local Culture in order to Live together in a Quality Society for Prathom 2 Students

แขก บุญมาทัน

Khak Boonmatun

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

Corresponding author E-mail: Khak.boon@pcru.ac.th

Received: May 10, 2023; Revised: February 21, 2024; Accepted: April 19, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของหลักสูตร 2) สร้างและทดลองนำร่องหลักสูตร 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน 4) ประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมองค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การวิจัยและพัฒนา แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็น โดยสังเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และวัฒนธรรม 30 คน 2) สร้างและทดลองนำร่องหลักสูตรด้วย 2 กิจกรรมคือ 2.1) จัดทำหลักสูตรและตรวจสอบด้วยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน 2.2) หาประสิทธิภาพหลักสูตรโดยทดลองใช้กับนักเรียน 2 ครั้ง 3) ทดลองนำร่องหลักสูตรและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนกับนักเรียน 30 คน แบบ One Group Pre- Posttest Design 4) ประเมินหลักสูตรกับครู ผู้ปกครองและนักเรียน 100 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบไม่อิสระ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรมีความจำเป็นมากที่สุด 2) หลักสูตร มี 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ 1) ครอบครัวและบทบาทหน้าที่ของฉัน 2) การดูแลคนในครอบครัว 3) การช่วยเหลืองานตามหน้าที่ 4) การประพฤติตนให้เหมาะสม เน้นการปฏิบัติจริงโดยใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 3) หลักสูตรมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 94.20/96.44 4) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 5) ผลการประเมินหลักสูตรอยู่ระดับดีมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.15)

คำสำคัญ: หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม, บูรณาการ, วัฒนธรรมท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research was to 1) study the needs of the curriculum 2) create and pilot a curriculum 3) compare academic achievement before and after studying and 4) evaluate the curriculum for selective course knowledge of integrating local culture to live together in society for Prathom 2 students by using research and development, divided into 4 phases: 1) studying needs and necessities By synthesizing documents interviewed 30 experts in curriculum and culture 2) created and piloted a curriculum using 2 activities: 2.1) created a curriculum and examined it with group discussions with 10 experts. 2.2) find the effectiveness of the curriculum by testing it with students 2 times. 3) pilot the curriculum and compare the academic achievement before and

after the lesson with 30 students in a One Group Pre-Posttest Design. 4) evaluate the curriculum with teachers, 100 parents and students. The data were analyzed using averages, standard deviation and independent t-tests. The results of the research found that 1) the curriculum was the most necessary. 2) the curriculum had 4 learning units: 1) family and my role, 2) caring for family members, 3) helping with duties, 4) behavior on appropriately emphasis on actual practice using measurement and evaluation according to actual conditions. 3) the curriculum had E1/E2 efficiency equal to 94.20/96.44. 4). The students had higher academic achievement after studying than before, with statistical significance at the 0.01 level and 5) the course evaluation results were at the most at good level. ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.15)

Keywords: Selective Course, Integration, Local Culture

บทนำ

การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมดำเนินการไปตามวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์และแตกต่างกัน ด้วยวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นรูปแบบของการดำเนินชีวิต หรือวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนกลุ่มหนึ่งหรือท้องถิ่นหนึ่ง และจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับสภาพความเป็นอยู่ของสังคมนั้น ๆ (พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2553, 2553) ซึ่งการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่แสดงออกทั้งทางด้านร่างกาย วาจา และจิตใจ รวมไปถึงการแต่งกาย การลูก นัง การเดิน รวมไปถึงกิจกรรมการต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้อีกฝ่ายพึงพอใจ และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจเพื่อกระทำกิจกรรมนั้นให้บรรลุจุดหมายต่อไป ทำให้เรารู้สึกปลอดภัย มีเพื่อน ได้รับการยอมรับ ประสบความสำเร็จในชีวิต และทำให้คุณภาพของชีวิตดีขึ้น (สมพร สุทัศน์, 2554) ปัจจุบันการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในครอบครัวดังที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561, น. 3) ที่สะท้อนลักษณะของครอบครัวไทยว่า การเกิดลดลง ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้น และวัยแรงงานลดน้อยลง จากเดิมที่มี 9 คน รับผิตชอบดูแลผู้สูงอายุ 1 คน ในปี พ.ศ. 2533 ลดลงเหลือเพียงประมาณ 5 คน ในปี 2533 และคาดว่าจะเหลือเพียง 2 คน ในปี 2573 และพบว่า ประมาณ 1 ใน 10 มีความคิดว่า ผู้สูงอายุ (80 ปีขึ้นไป) เป็นภาระแก่บุตรหลาน รวมทั้งมีความรู้สึกลัวว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่นำเบื้อ และยังพบประเด็นน่าเป็นห่วงคือ กวาทศวรรษที่ผ่านมามีเด็กอายุ 0-17 ปี ไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากร้อยละ 19.3 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 22.8 ในปี 2554 จากข้อมูลพบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองใช้เวลาในการทำกิจกรรมกับลูกลดลง ผลกระทบต่อเด็กที่ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ดีพอหรือการเรียนรู้อย่างผิด ๆ จากสื่อต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายในปัจจุบัน อาจทำให้เด็กมีโอกาสรั่วพลัดไปในทางที่ผิดได้ จากข้อมูลการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนอายุ 13 ปี ขึ้นไปพบว่า การแสดงออกทางเพศอย่างเปิดเผยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.5 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 8.8 ในปี 2554 นอกจากนี้ข้อมูลยังแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมเชิงลบที่สะท้อนให้เห็นถึงการเลี้ยงดูการอบรมของครอบครัว เช่น การนอนดึกตื่นสาย การเที่ยวเตร่ การเล่นเกม ดิตโซเซียล ละเลยต่อบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และการเล่นการพนันที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

จากสภาพดังกล่าว สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการทำให้ครอบครัวเข้มแข็งโดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวเกิดความรัก ทรหนักรู้ในคุณธรรม จริยธรรม เข้าใจหลักธรรม คำสอนของศาสนามากขึ้นและสมาชิกในครอบครัวได้ใช้เวลาอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวอันจะนำไปสู่สัมพันธ์ภาพที่ดีทั้งในครอบครัวและการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติคือ พัฒนาหลักสูตรตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยสู่สังคมโลกว่า ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลกเน้นประเด็นเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือการดำเนินชีวิตในสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ต่อสู้ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่ยังคงอยู่บนหลักคุณธรรม

ปัจจุบันโรงเรียนจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และวิชาการทั้ง 8 กลุ่มสาระ อย่างไรก็ตามในกลุ่มวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระ มีสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมอยู่บ้าง หากแต่เน้นที่องค์ความรู้มากกว่าการปฏิบัติ และเพื่อเป็นการยกระดับการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ที่มีการเพิ่มเนื้อหาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นดังแนวคิดของ ปัทมา มารีปุนภพ (2547, น. 11) ที่ได้กล่าวว่า เป็นการนำรูปแบบของการดำเนินชีวิต หรือวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนกลุ่มหนึ่งหรือท้องถิ่นหนึ่ง เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของสังคมนั้น ๆ มาใช้

จากสภาพและแนวทางข้างต้นจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2552, น. 35) กล่าวว่า สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนด “ผลการเรียนรู้” เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในรายวิชาเพิ่มเติม ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมโดยเฉพาะในสังคมสูงวัยด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเนื่องจากเป็นรายวิชาที่สถานศึกษาสามารถเปิดสอนเพิ่มเติมจากสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการและความถนัดของผู้เรียนหรือความต้องการของท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2565, น. 51) อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพ ให้เกิดขึ้นในครอบครัวและส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขในชุมชนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อสร้างและทดลองนำร่องหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
4. เพื่อประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development: R&D) 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Research: R₁) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และองค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ครู ฅณาจารย์ กลุ่มหลักสูตรและการสอน กลุ่มจิตวิทยา กลุ่มสื่อและเทคโนโลยี กลุ่มวัดและประเมินผล ผู้ปกครองนักเรียน

ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข ผู้สูงอายุ เลือกแบบเจาะจงกับผู้ที่เต็มใจ และมีเวลาในการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.8-1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความถูกต้องและความตรง

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คนที่มีคุณสมบัติคือ จบการศึกษาในด้านหลักสูตรและการสอน ด้านสื่อและเทคโนโลยี ด้านการวัดผลและการวิจัย ด้านสุขภาพ และด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ (ร่าง) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง องค์กรความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่า IOC ระหว่าง 0.8-1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่มทางสื่อออนไลน์ โดยใช้เวลา 4 ชั่วโมง คือระหว่าง 9.00 – 13.00 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์เนื้อหาและการสรุปอุปนัย

ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) เพื่อสร้างหลักสูตร ดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 เพื่อสร้างหลักสูตร

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปอุปนัยจากระยะที่ 1 เพื่อสร้างร่างหลักสูตร

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของหลักสูตร

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 กลุ่ม ๆ ละ 2 คน รวม 10 คน ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน ด้านผู้บริหาร ด้านผู้สอน ด้านสุขภาพและด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่จบการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์มากกว่า 5 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับหลักสูตร ที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.8-1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่มทางสื่อออนไลน์ โดยใช้เวลา 3 ชั่วโมงคือ ระหว่าง 9.00 – 12.00 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์เนื้อหาและการสรุปอุปนัย

ขั้นที่ 3 การทดลองนำร่องเพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองนำร่องเพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

1. การทดลองใช้ครั้งที่ 1

ผู้ร่วมการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านยางสามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จำนวน 3 คน เลือกแบบเจาะจงตามความสมัครใจของนักเรียนและครูประจำชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ใช้เครื่องมือ 3 ชนิด คือ 1. หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์กรความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2. แบบทดสอบหลังการพัฒนา เรื่อง การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่า IOC = 1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการวิจัยกึ่งทดลองแบบ One-Shot Case Study (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2551)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล

2. การทดลองใช้ครั้งที่ 2

ผู้ร่วมการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านสะเดียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 30 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ใช้เครื่องมือ 3 ชนิด คือ 1. หลักสูตรและเอกสารประกอบใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่า $E_1/E_2 = 94.20/96.44$ 2. แบบทดสอบหลังการพัฒนา เรื่อง การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบทดสอบ แบบถูก-ผิด จำนวน 15 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน คะแนนเต็ม 15 คะแนน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.53-0.73 และค่า $KR_{20} = 0.79$

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการวิจัยกึ่งทดลองแบบ One-Shot Case Study (ชูศรีวงศ์รัตน์, 2551)

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบกลุ่มเดียว (t-test แบบ One Sample test)

ระยะที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผู้ร่วมการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านโนนสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 30 คน ใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ใช้เครื่องมือ 3 ชนิด คือ 1. หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2. แบบทดสอบหลังการพัฒนา เรื่อง การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการวิจัยกึ่งทดลองแบบ One Group Pre- Posttest Design (ชูศรีวงศ์รัตน์, 2551) โดยใช้ระยะเวลา 20 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test Dependent)

ระยะที่ 4 การวิจัย (Research: R₃) เพื่อประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผู้ให้ข้อมูล เป็น ครู 3 คน ผู้ปกครองนักเรียน 7 คน และนักเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 90 คน ที่ร่วมทดลองใช้หลักสูตร รวมทั้งสิ้น 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามรูปแบบการประเมิน CIPP (Stufflebeam, D.L., 2003) มีค่า IOC ระหว่าง 1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบประเมินให้กับครูและมอบให้ครูแจกให้กับผู้เรียนและผู้ปกครอง โดยได้รับเครื่องมือกลับจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 94

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลักสูตรมีความจำเป็นมากที่สุดทั้งนี้ ด้านองค์ประกอบของหลักสูตร มีองค์ประกอบ 13 องค์ประกอบ คือ ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีชื่อย่อภาษาไทยว่า รู้พอเพียง และชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า LS. Model อ่านว่า รูปแบบแอลเอสหรือ แอลเอสโมเดลและชื่อย่อของกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ PK. Model อ่านว่า รูปแบบพีเค หรือ พีเคโมเดล ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ เน้นการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสภาพ ด้านการวัดและการประเมินผล เป็นการประเมินผลในระดับชั้นเรียน เน้นการประเมินทักษะ และการปฏิบัติ โดยการประเมินตามสภาพจริง ด้านเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาในส่วนของรายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้น โดยใช้เวลา 20 ชั่วโมง ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ครอบครัวและบทบาทหน้าที่ของฉัน (4 ชั่วโมง) เป็นความรู้เกี่ยวกับความหมายของครอบครัว แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวและบทบาทหน้าที่ของคนในครอบครัว และบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการทำบุญ ความเกรงกลัวต่อบาป การเคารพบุคคลในครอบครัว หน่วยที่ 2 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ การดูแลคนในครอบครัว (5 ชั่วโมง) เป็นความรู้เกี่ยวกับการดูแลคนในครอบครัวด้านร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อมและบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการเหยียบ การนวด การแช่เท้าเพื่อสุขภาพ การเล่นเกมพื้นบ้าน กิจกรรมการเล่านิทาน และใช้เวลาว่างร่วมกัน หน่วยที่ 3 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ การช่วยเหลืองานในหน้าที่ (5 ชั่วโมง) เป็นความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลืองานในหน้าที่ และบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการการกุศล ถวายทาน ถวายสังฆทาน ถวายภัตตาหาร และช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชน หน่วยที่ 4 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ การประพฤติตนให้เหมาะสม (4 ชั่วโมง) เป็นความรู้เกี่ยวกับการประพฤติตนให้เหมาะสมในชีวิตประจำวัน และบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการการทักทาย การสวดสวดมนต์ การกราบพระ และการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้สูงอายุในบ้าน

2. ผลการสร้างและทดลองนำร่องหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผลการสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้ ชื่อรายวิชา องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม รหัสวิชา ส10203 ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยกิต 0.5 หน่วยกิต เวลา 20 ชั่วโมง คะแนน 100 คะแนน

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียน	เวลา	น้ำหนักคะแนน
1	ครอบครัวและบทบาทหน้าที่ของฉัน	มีความรู้เกี่ยวกับครอบครัว แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว	4	25
2	การดูแลคนในครอบครัว	มีความรู้และทักษะในการดูแลบุคคลและ ผู้สูงอายุในครอบครัวทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม	5	25
3	การช่วยเหลืองานในหน้าที่	มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานตามหน้าที่	5	25
4	การประพฤติตนให้เหมาะสม	มีความรู้และปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบทบาทและวัย	4	25
รวม	4		18	100

อัตราส่วนคะแนนเก็บระหว่างภาค : ปลายภาค = 70 : 30

หมายเหตุ ใช้เวลาสำหรับเก็บคะแนนและทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน 2 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส10203 รายวิชา องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 หรือ 2 จำนวนหน่วยกิต 0.5 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมง 20 ชั่วโมง

ศึกษาและค้นคว้า ครอบครัวยุคใหม่และบทบาทหน้าที่ของฉันทน์ การดูแลคนในครอบครัว การช่วยเหลืองานในหน้าที่และการประพฤติตนให้เหมาะสม

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการดูตัวอย่าง การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และกระบวนการหล่อหลอมจากครอบครัว การสร้างแรงจูงใจโดยการยกย่องชมเชย

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลตนเองและคนในครอบครัว การช่วยเหลืองานในหน้าที่และการประพฤติตนให้เหมาะสม มีความรักและภาคภูมิใจ ผูกพันกับคนในครอบครัว ร่วมมือกันอนุรักษ์วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในครอบครัวให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัยและความต้องการของคนในครอบครัว สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างเพียงพอ มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้เกี่ยวกับครอบครัว ความสำคัญของครอบครัวและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว
2. มีความรู้และทักษะในการดูแลบุคคลโดยเฉพาะผู้สูงอายุในครอบครัวทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม
3. มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานตามหน้าที่
4. มีความรู้และปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบทบาทและวัย

รวมทั้งหมด 4 ผลการเรียนรู้

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จัดเวลาเรียนแต่ละวันจนครบ 20 ชั่วโมง โดยมีแนวการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดหยุ่นตามสภาพความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เช่น การปฏิบัติจริงในครอบครัว และชุมชน

แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญคือ อินเทอร์เน็ต บ้าน/ครอบครัวตนเองและชุมชน

การวัดและประเมินผล เน้นการวัดผลภาคปฏิบัติ โดยใช้แบบทดสอบภาคปฏิบัติ แบบถูก-ผิด

ผลการทดลองนำร่องหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
คะแนนระหว่างเรียน	180	169.57	94.20
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน	15	14.47	96.44
ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) = 94.20/96.44			

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนได้คะแนนระหว่างเรียน (E_1) มีค่าเฉลี่ย 169.57 คะแนน จากคะแนนเต็ม 180 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.20 และนักเรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E_2) มีค่าเฉลี่ย 14.47 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 96.44 แสดงว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ $94.20/96.44$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ $80/80$

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผลสัมฤทธิ์	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	15	12.07	1.93	10.29	0.00**
หลังเรียน	30	15	7.83	1.58		

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

4. ผลการประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผลการประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นำเสนอ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation: C)	4.73	0.34	มากที่สุด
1. หลักสูตรตอบสนองความต้องการของสังคม	4.70	0.65	มากที่สุด
2. หลักสูตรเป็นไปตามทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคม	4.64	0.93	มากที่สุด
3. หลักสูตรสอดคล้องกับกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	4.82	0.47	มากที่สุด
4. หลักสูตรส่งผลต่อการแก้ปัญหาสังคม	4.74	0.71	มากที่สุด
การประเมินด้านปัจจัยป้อน (Input Evaluation: I)	4.67	0.36	มากที่สุด
5. บุคลากรสามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้	4.48	0.92	มาก
6. มีสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ พร้อมใช้	4.53	0.77	มากที่สุด
7. หลักสูตรมีเนื้อหาสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน	4.89	0.34	มากที่สุด
8. หลักสูตรสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกโรงเรียน	4.76	0.59	มากที่สุด
การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P)	4.80	0.22	มากที่สุด
9. หลักสูตรมีความง่ายต่อการนำไปใช้จัดการเรียนรู้	4.75	0.59	มากที่สุด
10. หลักสูตรใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้เหมาะสม	4.89	0.42	มากที่สุด

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
11. หลักสูตรมีเนื้อหาโดยบูรณาการองค์ความรู้กับวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.81	0.56	มากที่สุด
12. การจัดกิจกรรมในหลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.84	0.53	มากที่สุด
13. กิจกรรมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน	4.90	0.41	มากที่สุด
14. มีเอกสารประกอบหลักสูตรครบถ้วน	4.96	0.17	มากที่สุด
15. การนิเทศ ติดตาม กำกับมีความเหมาะสม	4.40	1.17	มาก
16. การวัดและประเมินผลตรงประเด็น ชัดเจน ง่ายและไม่เป็นภาระ	4.87	0.42	มากที่สุด
การประเมินด้านผลิตผล (Product Evaluation: P)	4.84	0.28	มากที่สุด
17. หลักสูตรส่งผลต่อการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพ	4.82	0.47	มากที่สุด
18. หลักสูตรส่งผลต่อการใช้ชีวิตร่วมกันในครอบครัว	4.87	0.44	มากที่สุด
19. หลักสูตรส่งผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของผู้เรียน	4.77	0.62	มากที่สุด
20. หลักสูตรส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุในครอบครัว	4.89	0.30	มากที่สุด
รวม	4.77	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลการประเมินทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.15) โดยมีข้อ 5. บุคลากรสามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้ และข้อ 15. การนิเทศ ติดตาม กำกับมีความเหมาะสม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมยังมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องน้อย และเป็นความรู้มากกว่าการปฏิบัติ รวมทั้งใช้การวัดผลโดยวัดความรู้ ประกอบกับสังคม โดยเฉพาะครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวที่พ่อแม่เลี้ยงดูบุตร มาเป็นครอบครัวข้ามรุ่น คือ ปู่ย่า ตายาย เป็นผู้เลี้ยงดูหลาน และพ่อแม่ทำงานต่างจังหวัดเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูลูกที่อาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย ก่อให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมมาเสริมทักษะ และการประพฤติปฏิบัติจริงของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมเชิงลบที่สะท้อนให้เห็นถึงการเลี้ยงดู การอบรมของครอบครัว เช่น การนอนดึกตื่นสาย การเล่นเกม ดิดโซเชียล และละเลยต่อบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมีแนวโน้มสูงขึ้น รวมทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ (2552, น. 35) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียนในการพัฒนาหลักสูตร และงานวิจัยของจิราภา กุลชาติ (2557, ก) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง งานประดิษฐ์จากวัสดุรีไซเคิลที่พบว่า ต้องการให้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม อยู่ในระดับมากที่สุด และสายฝน หล้าสุดตา (2558, ก) ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเป็นการจัดการเรียนการสอนภายใต้ความร่วมมือที่เน้นให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและสภาพปัญหาของชุมชน โดยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ นำไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีองค์ประกอบด้วย ชื่อ รหัส ชั้น กลุ่มสาระ หน่วยกิต เวลา ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ เนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรม แหล่งเรียนรู้การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นไปตามองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาและ

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 27-28) กำหนด เนื่องจาก หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งโรงเรียนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษาเพราะเป็นไปตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้หลักสูตรยังพัฒนาจากกระบวนการวิจัยและพัฒนา 4 ระยะ ทำให้หลักสูตรมีความถูกต้องและเหมาะสมกับการนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น ซึ่งเนื้อหาที่มีความโดดเด่นด้วยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ เช่น การทำบุญ การนวด/แช่เท้าเพื่อสุขภาพ การทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเล่นเกม การเล่านิทาน เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาและกิจกรรมเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขของนักเรียนสอดคล้องกับ อุดม เชยกิจวงศ์ (2545, น. 7) ที่กล่าวถึง ลักษณะของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมต้องเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองชีวิตจริงของผู้เรียนที่เป็นปัจจุบัน พัฒนาจากสภาพปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนและชุมชน นอกจากนี้หลักสูตรยังมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับ ทิพวรรณ สังขศิลา (2559, ข) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการแนวคิด วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและหน่วยการเรียนรู้ บทบาทของครูผู้สอน บทบาทของนักเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 94.20/96.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจาก กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติระหว่างใช้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และเป็นวิถีชีวิตที่ผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัวคุ้นเคย แต่อาจไม่ค่อยได้ใส่ใจปฏิบัติมากนัก ดังนั้นเมื่อมีหลักสูตรที่มีเนื้อหาในการปฏิบัติกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกันในครอบครัว รวมทั้ง บุคคลในครอบครัวได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติกิจกรรม จึงทำให้บุคคลในครอบครัวมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมกำกับติดตามการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน และบุคคลในครอบครัวยังมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมอย่างตั้งใจ ต่อเนื่องตามใบกิจกรรม ส่งผลให้การประเมินหลังเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสายฝน หล้าสุดตา (2558, ก) ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E1/ E2) เท่ากับ 82.69/ 84.69

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.00 ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมที่ปรากฏในหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนพึงปฏิบัติต่อบุคคลในครอบครัว ที่สะท้อนถึงความดูแลเอาใจใส่ เช่น การแช่เท้า การนวด การช่วยเหลือ หยิบจับสิ่งของ หรือการใช้เวลาร่วมกันในการทำกิจกรรมร่วมกันตามวัยของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภา กุลชาติ (2557, ก) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง งานประดิษฐ์จากวัสดุรีไซเคิล ที่พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนน้อยกว่า หลังเรียน ก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.37 คิดเป็นร้อยละ 51.37 และคะแนนหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.87 คิดเป็นร้อยละ 86.23 มีคะแนนสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในระดับคุณภาพดีเยี่ยม โดยรวมเฉลี่ยร้อยละ 81.33 ทักษะภาคปฏิบัติการทำงานกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 90.97 ระดับคุณภาพดีมาก ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70 และมีคะแนนด้านคุณภาพผลงาน คะแนนโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 90.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับสายฝน หล้าสุดตา (2558, ก) ที่ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง

การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลการประเมินทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรมีความง่ายต่อการนำไปใช้ ทั้งในส่วนของเนื้อหา กิจกรรม สื่อ การวัดและการประเมินผลซึ่งเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่ไม่เพิ่มภาระในการจัดการเรียนรู้ให้กับครู หากแต่กิจกรรมที่ใช้มีความจำเป็นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหลักสูตรจึงตอบสนองความต้องการของสังคมและหลักสูตรส่งผลต่อการแก้ปัญหาสังคมอย่างทันทั่วทั้งที่ ซึ่งการประเมินในครั้งนี้เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบตั้งแต่บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตตามกรอบแนวคิดของ Stufflebeam, D. L. (2003) และผลวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกับกับงานวิจัยของ อาริวรรณ แก้วดอนหัน (2562) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม มหัตศรยห์หนองไผ่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม มหัตศรยห์หนองไผ่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และมีทักษะในการดูแลสมาชิกในครอบครัวอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ดังนั้นหลักสูตรนี้จึงเหมาะสำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อวางพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคมให้มีความสุข อย่างไรก็ตามการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตรอย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และจัดเตรียมใบงาน ใบกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ ให้พร้อม รวมทั้งประสานความเข้าใจกับชุมชน และครอบครัวของผู้เรียนเพื่อให้การจัดการจัดการเรียนรู้นี้มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นบุคลากรของสถานศึกษาควรมีการศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาของชุมชนตามเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สรุป

การสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยเริ่มจากการศึกษาความต้องการจำเป็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยนำวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ด้วยการดูแลบุคคลในครอบครัว เช่น การช่วยเหลือ การบิบนวด รวมทั้งการใช้เวลาร่วมกัน และการดูแลเอาใจใส่บุคคลในครอบครัวผ่านการกระตุ้นของครูตามกิจกรรมในหลักสูตร หลักสูตรนี้ผ่านการทดลองใช้ 2 ครั้งเพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร และทดลองใช้ในสภาพจริงเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนหลังการใช้หลักสูตร ซึ่งหลักสูตรสามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังมีการประเมินหลักสูตรเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้นจนทำให้เกิดหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่ตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาให้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ด้านการจัดการเรียนรู้นั้นสามารถนำไปใช้ได้ทั้งการจัดการเรียนการสอนดังหลักสูตรสถานศึกษาหรือ อาจจัดเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ ตามเนื้อหา และเวลาที่ปรากฏในหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาควรดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม รวมทั้งควรมีการติดตามผลการใช้หลักสูตรในระยะยาว เพื่อศึกษาความคงทนของพฤติกรรมผู้เรียนที่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 รู้จักและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองและสามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลในครอบครัวได้อย่างมีความสุข เนื่องจากครอบครัวมีแนวโน้มเปลี่ยนไป กล่าวคือ เป็นครอบครัวข้ามรุ่นที่มีสมาชิกหลากหลาย อาศัยอยู่กับปู่ย่าหรือตายาย โดยพ่อแม่ไปทำงานเพื่อส่งเสียเงินทองให้ปู่ย่าหรือตายายเพื่อเลี้ยงดูหลาน อันส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูของปู่ย่าตายายที่ตามใจหลานประกอบกับสื่อ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาท หน้าที่และการใช้ชีวิตร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบการวิจัยและพัฒนา 4 ระยะ โดยในระยะที่ 1 เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นจากครูในโรงเรียนด้านปัญหา ความต้อง และโครงสร้างของหลักสูตร และบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะผู้สูงอายุว่า มีปัญหาและความต้องการให้นักเรียนปฏิบัติตัวอย่างไร โดยนำวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือสิ่งที่ดีงามในอดีตมาใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว จากนั้นจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างร่างหลักสูตร เมื่อได้ร่างหลักสูตรแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์ร่างหลักสูตรเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่วนการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น จำเป็นต้องมีการทดลองนำร่องใช้หลักสูตร เนื่องจากเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่มีเนื้อหาใหม่ จึงไม่มีกลุ่มทดลองใช้เครื่องมือ เมื่อสร้างหลักสูตรแล้วจึงนำไปทดลองใช้ในภาคสนามเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตามคือ การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมุ่งหมายให้นักเรียนปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ของตนเองในครอบครัว อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนต่อไปในอนาคต นอกจากนั้นหลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่เกิดจากความร่วมมือของครูในสถานศึกษา นักวิชาการ และชุมชน ซึ่ง Bennelt (2003) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตร ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการนำหลักสูตรไปใช้ แต่หากละเลยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของครูอาจส่งผลต่อทัศนคติในการนำหลักสูตรไปใช้ตามที่ Oestreich (2003) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและพบว่า ด้านอุปการณ์การเรียนการสอนไม่เหมาะสม บุคลากรครู มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการสื่อสาร ขาดครูที่มีความรู้และไม่สอดคล้องกับหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมจึงต้องมีการมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับการสนับสนุนทุนในการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิราภา กุลชาติ. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง งานประดิษฐ์จากวัสดุรีไซเคิล เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (ปริญญา กศ.ม.). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2551). *แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ทิพวรรณ สังขิตา. (2559). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (ปริญา ปร.ด.). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- ปัทมา มาริบุญภพ. (2547). การจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมต่างกัน. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2553. (2553, 4 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 127 ตอนที่ 69 ก หน้า 29-39.
- สมพร สุทัศนีย์. (2554). มนุษย์สัมพันธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายฝน หล้าสุดา. (2558). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (ปริญา กศ.ม.). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *สำรวจข้อมูลการละเมิดสิทธิสตรีในประเทศไทย. รายงานวิจัย พ.ม. ระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2556.* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/12781/17037.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551.* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://drive.google.com/file/d/1sT2vOQeRinY--F24YfWYEU3FrzsBQVPa/view>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *พฤติกรรมและการดูแลสุขภาพของประชากรไทยขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อารีวรรณ แก้วดอนหัน. (2562). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม มหัตถรรยหนอนใหม่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2545). *หลักสูตรท้องถิ่น: ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- Bennett, R. (2003). "Communication in Service Marketing", in R.M.Janet (Eds) *Services Marketing: A Managerial Approach.* Milton, Old John Wiley & Sons Australia.
- Oestreich. (2003). *Socail Studies Curriculum Development in Belize.* Jo Beth Babcoek.
- Stufflebeam, D. L. (2003). *The CIPP model for evaluation.* In T. Kellaghan, & D. L. Stufflebeam (Eds.), *the international handbook of educational evaluation.* (pp. 31–62). Dordrecht, Holland: Kluwer.